

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІЗМАЇЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА СОЦІАЛЬНИХ НАУК
КАФЕДРА ЗАГАЛЬНОЇ ТА ПРАКТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Основи педагогіки і психології

освітній ступінь бакалавр
(назва освітнього ступеня)

галузь знань 03 Гуманітарні науки
(шифр і назва галузі знань)

Спеціальність 032 Історія та археологія
(спеціалізація) *(код і назва спеціальності (предметної спеціальності або спеціалізації))*

освітня програма Історія та археологія: історія. Європейські студії.
(назва освітньої програми)

тип дисципліни нормативна
(обов'язкова / вибіркова / факультативна)

ПОГОДЖЕНО:

Гарант освітньо-професійної програми

B.V. Дроздов
(ініціали, прізвище)

РЕКОМЕНДОВАНО:

кафедрою загальної та практичної психології

протокол № 1 від 31 серпня 2017

Завідувач кафедри

I.C. Мазоха
(ініціали, прізвище)

ПОГОДЖЕНО:

Голова науково-методичної ради факультету
української філології та суспільних наук

Доц. Циганок І.Б.

(підпис, ініціали, прізвище)

Розробники програми: Васильєва Ольга Анатоліївна

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри загальної та практичної психології

Рецензент програми: Кічук Антоніна Валеріївна

кандидат психологічних наук,

доцент кафедри загальної та практичної психології

1. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна	Заочна
Кількість кредитів:4	Лекції:	
	24	6
Модулів:2	Практичні заняття:	
Загальна кількість годин:120	-	-
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом: 1	Лабораторні заняття:	
	-	-
Семестр:1	Семінарські заняття:	
	22	4
Тижневе навантаження (год.):	Консультації:	
- аудиторне: 48	2	-
- самостійна робота: 72	Індивідуальні заняття:	
Форма підсумкового контролю:екзамен	-	-
Мова навчання: українська	Самостійна робота:	
	72	110

2. МЕТА ДИСЦИПЛІНИ

Предмет вивчення навчальної дисципліни є основні напрями, структура, методи та основні поняття педагогіки і психології.

Метою вивчення навчальної дисципліни є надати допомогу суб'єктам навчального процесу у вищій школі у вивченні загальних закономірностей і механізмів психічної діяльності особистості, проблем її навчання і виховання, як найвищої цінності суспільства.

Міждисциплінарні зв'язки проблематика курсу пов'язана з дисциплінами: «Філософія», «Методика викладання історії».

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у студентів компетентностей та програмних результатів навчання відповідно до освітньо-професійної програми «Історія та археологія: історія. Європейські студії».

Інформація про компетентності та відповідні їм програмні результати навчання за дисципліною

Шифр компетентності	Компетентності	Шифр програмних результатів	Програмні результати навчання
Загальні компетентності (ЗК)			
ЗК1.	Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.	ПРН 21.	Здійснювати освітній процес з урахуванням сучасної соціокультурної ситуації і рівня розвитку особистості, володіти сучасними методами викладання історії в умовах формування нової парадигми середньої та вищої школи.
ЗК 3.	Готовність до пізнання нового і неперервного навчання, до опанування нових знань та стратегій/способів мислення.		
ЗК 4.	Здатність раціонально організовувати власну діяльність та ефективно використовувати час.		
ЗК 6.	Здатність відрізняти суб'єктивні, спонтанні складові суджень від об'єктивних і аргументованих, вміти надавати перевагу останнім.		
ЗК 8.	Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово, навички публічного мовлення, здатність ясно та виразно висловлюватися в процесі комунікації.	ПРН 23.	Демонструвати навички професійного спілкування з використанням наукових термінів, прийнятих у фаховому середовищі.
ЗК 12.	Увага і толерантність до іншої (й інакшої) думки, здатність аналізувати її зміст та структуру в процесі спілкування та адекватно на неї реагувати.		
ЗК 13.	Здатність працювати в колективі та самостійно, виявляти ініціативу, уникати некритичного слідування авторитетам.	ПРН 24.	Встановлювати ефективну комунікацію з представниками різноманітних субкультур.
ЗК 14.	Здатність життєво й фахово реалізовувати себе на основі ціннісно-світоглядних надбань людства (зокрема сприйняття людини не як засобу, а як цілі й цінності), що нерозривно поєднана з навичками критичного	ПРН 21.	Здійснювати освітній процес з урахуванням сучасної соціокультурної ситуації і рівня розвитку особистості, володіти сучасними методами викладання історії в умовах формування нової парадигми середньої та вищої школи.

	мислення, опануванням і обстоюванням громадянських чеснот і прав, соціальною відповідальністю, а також патріотичним піклуванням про продуктивний розвиток держави і суспільства.		
ЗК 15.	Здатність розуміти світоглядні, правові, соціальні, економічні, культурно-історичні, духовно-моральні питання, що виходять за межі фахової спеціалізації, завдяки чому відповідально й ефективно діяти в різних суспільних контекстах, сприяючи позитивному розв'язанню загальних проблем.	ПРН 21.	Здійснювати освітній процес з урахуванням сучасної соціокультурної ситуації і рівня розвитку особистості, володіти сучасними методами викладання історії в умовах формування нової парадигми середньої та вищої школи.
ФК 12.	Знання і володіння на фаховому рівні методами викладання історії та суміжних дисциплін у закладах освіти різних типів.		

4. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Назви модулів / тем	Кількість годин (денна форма навчання)							Кількість годин (заочна форма навчання)						
		Аудиторні	Лекції	Семінарські (практичні)	Лабораторні	Консультатії	Індивідуальні заняття	Самостійна робота	Аудиторні	Лекції	Семінарські (практичні)	Лабораторні	Консультатії	Індивідуальні заняття	Самостійна робота
Модуль 1. Основи педагогіки															
1.	Педагогіка як наука, її основні категорії та методологічні основи.	4	2	2	-	-	-	5	2	2	-	-	-	-	8
2.	Поняття про дидактику, її предмет. Процес навчання, його закономірності та принципи.	4	2	2	-	-	-	5	2	-	2	-	-	-	8
3.	Методи, засоби та організаційні форми навчання.	4	2	2	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	8
4.	Контроль за навчально-пізнавальною діяльністю учнів.	4	2	2	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	8
5.	Процес виховання, його сутність, закономірності та принципи	4	2	2	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	8
6.	Методи, засоби та організаційні форми виховної роботи	4	2	2	-	-	-	3	2	2	-	-	-	-	8
7.	Управління загальноосвітнім навчальним закладом	2	2	2	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	8
Модуль 2. Основи психології															
8.	Предмет психології	4	2	2	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	8
9.	Основні напрями, структура і методи психології	4	2	2				5	4	2	2				8
10.	Особистість у діяльності і спілкуванні	4	2	2				5	-	-	-				8
11.	Пізнавальна діяльність особистості	4	2	2				5	-	-	-				8
12.	Емоційно-вольова сфера особистості	4	2	-				5	-	-	-				8
13.	Психологія індивідуальності	2	-	-				3	-	-	-				8
Проміжний контроль		-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	2
Підсумковий контроль (для екзаменів)		-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	4
Разом:		48	24	22		2		72	10	6	4				110

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

5.1. Зміст навчальної дисципліни за темами

Модуль 1. Основи педагогіки

Тема 1. Педагогіка як наука, її основні категорії та методологічні основи.

Предмет і основні категорії педагогіки. Функції науки педагогіки. Система педагогічних наук. Зв'язок педагогіки з іншими науками. Методологічні основи педагогічної науки. Впровадження досягнень педагогічної науки в практику.

Тема 2. Поняття про дидактику, її предмет. Процес навчання, його закономірності та принципи.

Дидактика, її предмет та завдання. Етапи становлення дидактики. Основні категорії дидактики. Процес навчання, його основні ознаки. Суть і структура процесу навчання. Основні функції навчання (освітня, розвиваюча, виховуюча) та їх взаємозв'язок. Сучасні види навчання. Поняття про закономірності навчання, їх класифікація. Поняття про принципи навчання. Система дидактичних принципів та відповідних правил навчання.

Тема 3. Методи, засоби та організаційні форми навчання.

Поняття про методи навчання та їх класифікацію. Загальні вимоги щодо оптимального поєднання методів навчання. Прийоми навчання. Засоби навчання. Formи організації навчального процесу. Основні існуючі форми організації навчального процесу (урок як основна форма, екскурсія, домашні завдання, самостійна робота, додаткові заняття, факультативи, практикуми, семінари, лекції та ін.), їх характеристика. Урок – основна форма організації навчання. Вимоги до сучасного уроку. Традиційна типологія уроків. Нетрадиційні уроки в школі. Домашня навчальна робота учнів.

Тема 4. Контроль за навчально-пізнавальною діяльністю учнів.

Поняття контролю та його значення у навчально-виховному процесі. Функції, види контролю. Педагогічні вимоги до перевірки. Методи та види організації перевірки на різних ступенях навчання. Оцінка успішності учня, її призначення. Критерії якості знань і навичок учнів.

Тема 5. Процес виховання, його сутність, закономірності та принципи

Сутність, мета, завдання та структура процесу виховання. Самовиховання: суть, умови, етапи, прийоми. Перевиховання: функції, принципи, етапи. Зміст процесу виховання та його основні напрями (громадське, розумове, моральне, екологічне, статеве, правове, трудове, естетичне, фізичне виховання). Характеристика закономірностей виховання. Характеристика основних принципів виховання.

Тема 6. Методи, засоби та організаційні форми виховної роботи

Поняття про методи виховання. Класифікація методів виховання. Поняття прийому і засобу виховання. Умови оптимального вибору і ефективного застосування методів виховання. Поняття позакласної і позашкільної виховної роботи. Характеристика масових форм виховної

роботи. Характеристика групових форм виховної роботи. Характеристика діяльності позашкільних навчально-виховних закладів.

Тема 7. Управління загальноосвітнім навчальним закладом

Поняття школознавства. Органи освіти: їх функції та структура. Принципи управління освітою. Функції та методи управління освітою. Планування роботи школи.

Модуль 2. Основи психології

Тема 8. Предмет психології.

Становлення психології як науки. Рефлекторна природа психічного. Психіка і мозок. Локалізація психічних функцій. Психіка і свідомість. Рівні свідомості.

Тема 9. Основні напрями, структура і методи психології.

Місце психології в системі наук. Основні напрями психології. Структура сучасної психології. Методи психології.

Тема 10. Особистість у діяльності і спілкуванні.

Психологічні основи діяльності людини. Сутність діяльності. Психологічна структура діяльності. Освоєння діяльності. Основні види діяльності. Спілкування. Сутність спілкування. Функції та структура спілкування. Спілкування як обмін інформацією. Спілкування як міжособистісна взаємодія. Спілкування як міжособистісне розуміння. Психологія особистості. Індивід, особистість, індивідуальність. Самосвідомість і Я-концепція особистості. Міжособистісні стосунки в групах.

Тема 11. Пізнавальна діяльність особистості.

Чуттєві форми пізнання дійсності. Увага. Відчуття. Сприймання. Раціональні форми освоєння дійсності. Пам'ять. Мислення. Уява.

Тема 12. Емоційно-вольова сфера особистості.

Емоції і почуття. Функції емоцій і почуттів у житті людини. Теорії емоцій. Основні якості і форми переживання почуттів. Основні емоційні стани. Воля. Воля і вольові дії людини. Структура вольової дії. Вольові якості особистості.

Тема 13. Психологія індивідуальності.

Темперамент. Сутність темпераменту. Історія розвитку вчення про темперамент. Типи вищої нервової діяльності і темперамент. Темперамент і стиль діяльності. Характер. Сутність і суспільна зумовленість характеру. Структура характеру. Типологія характеру. Здібності. Характеристика здібностей і проблема їх вимірювання. Види і структура здібностей. Обдарованість і талант.

5.2. Тематика семінарських (практичних, лабораторних) занять.

Тема 1. Педагогіка як наука, її основні категорії та методологічні основи.

Тема 2. Поняття про дидактику, її предмет. Процес навчання, його закономірності та принципи.

Тема 3. Методи, засоби та організаційні форми навчання.

Тема 4. Контроль за навчально-пізнавальною діяльністю учнів.

Тема 5. Процес виховання, його сутність, закономірності та принципи.

Тема 6. Методи, засоби та організаційні форми виховної роботи.

Тема 7. Предмет психології.

Тема 8. Основні напрями, структура і методи психології.

Тема 9. Особистість у діяльності і спілкуванні.

Тема 10. Пізнавальна діяльність особистості.

Тема 11. Емоційно-вольова сфера особистості.

5.3. Організація самостійної роботи студентів.

№ з/п	Вид роботи	Кількість годин (денна форма)	Кількість годин (заочна форма)	Форми звітності
1.	Підготовка до лекційних та семінарських занять	28	68	Конспект
2.	Підготовка до проміжного контролю	4	4	Модульна контрольна робота
3.	Виконання індивідуальних завдань: - Підготовка індивідуального завдання; - підготовка реферату	20 20	20 18	Індивідуальне завдання Реферат
	Разом	72	110	

Теми рефератів

1. Педагогіка як наука, її роль у підготовці спеціаліста.
2. Предмет, завдання психології, її роль у діяльності спеціаліста.
3. Генезис педагогіки як науки, внесок вітчизняних учених в її розвиток.
4. Основні етапи становлення психології як науки.
5. Методи науково-педагогічних досліджень, їх роль у діяльності спеціаліста.
6. Структура психології, її зв'язок з іншими науками.
7. Методологічні принципи і методи психології.
8. Болонський процес: європейський вибір української вищої освіти.
9. Психіка як продукт еволюційного процесу.
10. Свідомість — вищий рівень розвитку психіки.
11. Зміст освіти та соціально-економічний рівень розвитку суспільства.
12. Загальна характеристика пізнавальних процесів.
13. Психічні стани: сутність, зміст, урахування в діяльності спеціаліста.

14. Дидактика: предмет, основні категорії.
15. Стрес: характеристика, шляхи запобігання у діяльності спеціаліста.
16. Особистість: психологічний аспект сутності, змісту, рушійних сил.
17. Процес навчання: сутність, основні компоненти.
18. Структура особистості.
19. Закономірності, принципи навчання, їх місце у діяльності спеціаліста.
20. Самосвідомість особистості: сутність, зміст, умови розвитку.
21. Темперамент: сутність, типи, вплив на трудову діяльність.
22. Методи навчання: класифікація, зміст, значення в діяльності спеціаліста.
23. Роль і місце знань про емоції та почуття в діяльності спеціаліста.
24. Воля як психічний процес: зміст, структура вольового акту.
25. Організаційні форми процесу навчання.
26. Спрямованість як провідний компонент у структурі особистості.
27. Діяльність — механізм життя.
28. Виховний процес: сутність, зміст, роль у діяльності спеціаліста.
29. Методи виховання: класифікація, зміст, практичне використання в діяльності спеціаліста.
30. Пам'ять: зміст, умови продуктивності.
31. Організаційні форми процесу виховання: сутність, зміст, роль у діяльності спеціаліста.
32. Характер: сутність, зміст, місце в структурі діяльності спеціаліста.
33. Роль соціальної групи, колективу в організації трудової діяльності.
34. Психолого-педагогічні особливості діяльності спеціаліста.
35. Уява — механізм творчості.
36. Типологія та основні риси характеру.
37. Роль емоційно-вольової сфери в діяльності спеціаліста.
38. Характерні риси та особливості трудової діяльності за фахом.
39. Роль і місце знань технології ефективного спілкування в діяльності спеціаліста.
40. Вітчизняні теорії та концепції особистості.

6. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

- 6.1. *Форми поточного контролю.* Робота на семінарі. Усне опитування, письмовий експрес-контроль, виступи студентів при обговоренні теоретичних питань.
- 6.2. *Форми проміжного контролю.* Модульна контрольна робота, захист індивідуального завдання.
- 6.3. *Форми підсумкового контролю.* Іспит.

7. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Під час поточного контролю оцінюються відповіді студента на семінарських заняттях, результати самостійної роботи з науковою літературою та першоджерелами, а також якість виконання студентом реферату.

Модульна контрольна робота проводиться в письмовій формі та включає два теоретичні питання, відповіді на які дають можливість оцінити рівень оволодіння теоретичним матеріалом.

Зразок варіанту екзаменаційного білету:

- 1.Навчальна дисципліна “Основи психології і педагогіки” у системі професійної підготовки майбутніх фахівців. Предмет сучасної психології.
- 2.Предмет і методи педагогіки .
- 3.Зміст і завдання курсу.

8. КРИТЕРІЙ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

8.1. Шкала та критерій оцінювання знань студентів.

Переведення підсумкового балу за 100-балльною шкалою оцінювання в підсумкову оцінку за традиційною шкалою

Підсумковий бал	Оцінка за традиційною шкалою	
	екзамен	
90-100		відмінно
70-89		добре
51-69		задовільно
26-50		незадовільно

Схема розподілу балів

Екзамен	40 балів (поточний контроль)	10 балів (проміжний контроль)	50 балів (підсумковий контроль)

Мінімальний межовий рівень з кожного виду контролю

Екзамен	20 балів (поточний контроль)	6 балів (проміжний контроль)	25 балів (підсумковий контроль)

8.2. Критерії оцінювання під час аудиторних занять.

«5» - оцінюється робота студента, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, розв'язує задачі стандартним або оригінальним способом, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.

«4» - оцінюється робота студента, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, розв'язує задачі стандартним способом, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та

аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.

«3» – оцінюється робота студента, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, записує основні формули, рівняння, закони. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.

«2» - оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань.

«1» - оцінюється робота студента, який не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, відповідає на запитання, що потребують однословної відповіді.

«0» - оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

8.3. Критерії оцінювання індивідуальних завдань.

Вид	Максимальна кількість балів
Реферат	5

Оцінювання *реферату* здійснюється за такими критеріями: самостійність та оригінальність дослідження, виконання поставлених автором завдань, здатність здійснювати узагальнення на основі опрацювання теоретичного матеріалу та відсутність помилок при оформленні цитування й посилань на джерела.

8.4. Критерії оцінювання модульної контрольної роботи.

Максимальна кількість балів за відповідь на 1 питання складає 15 балів. Критеріями оцінювання є: повнота відповіді, здатність критичного аналізу теоретичного матеріалу, вміння наводити аргументи та робити висновки.

8.5. Критерії оцінювання під час підсумкового контролю.

Підсумкова оцінка виставляється за результатами поточного та проміжного контролю.

9. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Викладання навчальної дисципліни відбувається на основі таких складових методичного забезпечення: друковані джерела, що відображають зміст науки (підручники, посібники, монографії, публікації у фахових виданнях); електронні джерела, що відображають зміст науки.

10. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

10.1. Основні джерела

1. Бандурка О. М. Основи психології і педагогіки [Текст]: підручник / О. М. Бандурка, В. О. Тюріна, О. І. Федоренко. – Харків : Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2003. – 336 с.
2. Варій М. Й. Основи психології і педагогіки [Текст]: навч. посіб. / Мирон Йосипович Варій, В. Л. Ортинський. – Рек. МОН. – К. : ЦУЛ, 2007. – 376 с.
3. Вітенко І. С. Основи психології. Основи педагогіки [Текст] : навч.-метод. посібник / І. С. Вітенко, А. С. Борисюк, Т. І. Вітенко. – 2-ге вид. – Чернівці : Книги-XXI, 2009. – 200 с.
4. Власова О. І. Основи психології і педагогіки [Текст] : підручник / Олена Іванівна Власова, А. А. Марушкевич. – Рек. МОН. – К. : Київський університет, 2009. – 255 с.
5. Ковальчук О. Б. Основи психології та педагогіки [Текст] : навч. посіб. / Орися Богданівна Ковальчук, С. Я. Когут ; за заг. ред. Л.Ковальчук. – Рек. МОН. – Львів : ВЦ ЛНУ ім. І.Франка, 2009. – 624 с.
6. Колесніченко Л. А. Основи психології та педагогіки [Текст]: навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. / Л. А. Колесніченко, Л. Л. Борисенко. – Рек. МОН. – К. : КНЕУ, 2002. – 157 с.
7. Макарова Л. І. Основи психології і педагогіки [Текст] : навч. посібник / Л. І. Макарова, Й. М. Гах. – Рек. МОН. – К. : ЦНЛ, 2005. – 116 с.
8. Основи психології і педагогіки [Текст]: навч.посіб. / за ред. А.В.Семенової.- 2-ге вид., випр. і доп. – К. : Знання, 2007. – 341 с.
9. Палеха Ю. І. Основи психології та педагогіки [Текст]: навч.-метод. посіб. / Ю. І. Палеха, В. І. Герасимчук, О. М. Шиян. – К. : Вид-во Європ. ун-ту, 1999. – 154 с.
10. Палеха Ю. І. Основи психології та педагогіки [Текст]: навч.-метод. посіб. / Ю. І. Палеха, В. І. Герасимчук, О. М. Шиян. – 2-ге вид., доп. – К. : Вид-во Європ. ун-ту, 2001. – 164 с.
11. Романовська Л. І. Основи психології і педагогіки [Текст]: навч. посібник / Л. І. Романовська, Л. О. Подкоритова. – Рек. МОН. – Львів : Новий Світ - 2000, 2011. – 452 с.
12. Семенова А. В. Основи психології і педагогіки [Текст] : навч. посібник / А. В. Семенова, Р. С. Гурін, Т. Ю. Осипова. – К. : Знання, 2006. – 319 с.
13. Серъожникова Р. К. Основи психології і педагогіки [Текст]: навч. посіб. / Р. К. Серъожникова, Н. Д. Пархоменко, Л. С. Яковицька. – К. : ЦНЛ, 2003. – 243 с.
14. Статінова Н. П. Основи психології та педагогіки [Текст]: навч. посіб. / Н. П. Статінова, Г. П. Сень. – К. : КДТЕУ, 1999. – 317 с.
15. Степанов О. М. Основи психології і педагогіки [Текст] : навч. посібник / О. М. Степанов, М. М. Фіцула. – 2-ге вид., випр., доп. Рек.МОН. – К. : Академвидав, 2006. – 520 с.
16. Сисоєва С. Психологія та педагогіка[Текст]: Підручник для традиційної та дистанційної форм навчання / С. Сисоєва - К.: Міленіум, 2005.

10.2. Допоміжні джерела

1. Скрипченко О.В. Вікова та педагогічна психологія [Текст]: навч. посіб. / О.В.Скрипченко, Л.В.Долинська, З.В.Огороднійчук та ін. – К., 2001.
2. Возрастная и педагогическая психология [Текст]: хрестоматия / Сост. И.В. Дубровина и др. - М., 2003.
3. Волкова Н.П. Педагогіка [Текст]: навч. посіб. / Н.П. Волкова - К., 2003.
4. Заброцький М. М. Вікова психологія [Текст]: навч. посіб. / М.М. Заброцький. – Т., 2002.
5. Кричковська Т.Д. Психологія дітей дошкільного віку [Текст]: навч. посіб. / Т.Д. Кричковська. - Ніжин, 2001.
6. Кузьмінський А.І., Омеляненко В.Л. Педагогіка [Текст]: навч. посіб. / А.І. Кузьмінський, В.Л., Омеляненко. - К., 2004.
7. Кутішенко В.П. Вікова та педагогічна психологія [Текст]: навч. посіб. / В.П. Кутішенко. – К., 2005.
8. Максимюк С.П. Педагогіка [Текст]: навч. посіб. / С.П. Максимюк. - К., 2005.
9. Мойсеюк Н. Педагогіка. - К., 2007.
10. Папуча М.В., Кричковська Т.Д. Особистість: розвиток, соціалізація, виховання [Текст]: монографія / М.В. Папуча, Т.Д. Кричковська. - Ніжин, 2001.
11. Подмазін С.І., Сібіль О.І. Як допомогти підлітку з важким характером [Текст]: / С.І. Подмазін, О.І. Сібіль. – К.: НПЦ перспективи, 1996. – 160 с.
12. Савчин М.В., Василенко Л.П. Вікова психологія [Текст]: навч. посіб. / М.В. Савчин, Л.П. Василенко. – К., 2005.

10.3. Інтернет-ресурси

1. Бойко В. В. Энергия эмоций в общении: взгляд на себя и на других / В.В. Бойко. – М.:Информационно-издательский дом "Филинъ", 1996. – 472 с. Електронный ресурс. Режим доступа:
[http://www.kodges.ru/8463-jenergija-jemocijj-v-obshhenii-vzgljad-na-sebja-i.html](http://www.kodges.ru/8463-jenergija-jemocijj-v-obshchenii-vzgljad-na-sebja-i.html)
2. Колесніченко Л., Борисенко Л. Основи психології та педагогіки. Посібник: <http://moskalik.at.ua>
3. Мацько Л. Основи педагогіки та психології. Підручник: <http://posibnyky.vntu.edu.ua/pdf/000584.pdf>.
4. Варій М. Основи психології і педагогіки. Посібник: <http://www.twirpx.com/file/469417/>
5. Петухов В.В. Общая психология. Полный курс лекций. Електронный ресурс. Режим доступу: <http://video.yandex.ua/users/bodya-2/view/24/#>
6. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии / С. Л. Рубинштейн. – СПб. : Питер, 2000. – 712 с. Електронный ресурс. Режим доступу: <http://www.vipstudent.ru/index.php?q=lib&r=16&id=1198690730>
7. Выготский Л.С. Психология / Л. С. Выготский. – М. : ЭКСМО-Пресс, 2000. – 1008 с. Електронный ресурс. Режим доступу: <http://psy.khspu.ru/wpcontent/uploads/2012/02>

8. Бібліотека психологічної літератури: <http://psylib.kiev.ua/>
9. <http://www.nbuv.gov.ua/> - Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського.
10. <http://hklib.npu.edu.ua/> - Наукова бібліотека національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова.

**11. ДОПОВНЕННЯ ТА ЗМІНИ, ВНЕСЕНІ ДО РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ В
20__ / 20__ Н.Р.¹**